

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Курс економічного аналізу займає провідне місце в системі економічної освіти. Оволодіння принципами, засобами, методами та навичками економічного аналізу необхідне в практичній діяльності кожному економісту: плановику, фінансисту, бухгалтеру, маркетологу, аудитору, ревізору. Економічний аналіз має бути на озброєнні кожного менеджера для формування управлінських рішень.

Кожний фахівець повинен усвідомити, що аналіз – не самоціль, а перший крок до прийняття обґрунтованого та виваженого рішення. Це зумовлено значенням і роллю аналізу в управлінні різними за формою суб'єктами підприємницької діяльності, а також характером знань, що становлять зміст економічного аналізу як науки.

Економіст будь-якого профілю обов'язково повинен володіти навичками аналітичної роботи на підприємстві, зміст якої полягає у виконанні функції оцінки та порівняння отриманої за допомогою системи бухгалтерського обліку інформації. На її основі створюється нова і більш цінна інформація, ніж первинна.

Курс економічного аналізу формує аналітичне мислення майбутнього фахівця обліково-економічного напрямку, на конкретних прикладах демонструє застосування методичних прийомів аналізу та ефективність використання комп'ютерних технологій в обліку і управлінні.

Дисципліна “Економічний аналіз” відноситься до циклу дисциплін природничо-наукової загально-економічної підготовки бакалаврів спеціальності “Економіка підприємства”.

Вивчення економічного аналізу та практичне застосування його прийомів і способів можливе лише за умови знання основних тем, викладених у курсах теоретичних, загальноекономічних і профільюючих дисциплін:

Дисципліни гуманітарно-економічного циклу	Дисципліни природничо-наукового циклу	Дисципліни циклу професійної і практичної підготовки
Філософія Логіка	Макроекономіка Мікроекономіка Математика для економістів: теорія ймовірностей й математична статистика Статистика Економіка підприємства Маркетинг Бухгалтерський облік і аудит	Організація виробництва

Дисципліна є основою наступної підготовки бакалаврів і спеціалістів з фаху “Економіка підприємства” та готує базові знання до вивчення наступних дисциплін професійно-орієнтованого циклу: “Планування діяльності

підприємства”, “Внутрішній економічний механізм підприємств”, “Проектний аналіз”, “Потенціал підприємства: формування і оцінка”, “Економічна діагностика”.

Вивчення дисципліни “Економічний аналіз” здійснюється за такою структурно-логічною схемою надання матеріалу:

Економічний аналіз		
Основи теорії економічного аналізу	Фінансовий аналіз	Управлінський аналіз

Робоча програма відповідає типовій програмі, затвердженій головним методологічним управлінням вищої освіти України.

Дисципліна “Економічний аналіз” також включена до циклу дисциплін природничо-наукової загально-економічної підготовки бакалаврів спеціальностей “Менеджмент організацій” та “Економічна кібернетика”

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ДИСЦИПЛІНИ „ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ”

Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять								Семестр. атест.
		Лекц.	Практичн.	Семін.	Лаб. роб.	Комп'ют. практики	Контр. Роб.	СРС		
								Всього	У тому числі на викон. ІСЗ	
7	108	12	20	-	-			46	30	іспит
8	40		16					24	24	диф. зал.
Всього	148	12	36	-	-			70	54	

III ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Ціль викладання дисципліни “Економічний аналіз” - навчити студентів використовувати набуті знання з інших предметів для розв’язання різних проблем економіки підприємства і управління господарською діяльністю.

Завдання вивчення дисципліни є набуття теоретичних та практичних знань щодо виконання аналізу виробничої і фінансово-економічної діяльності підприємства та пошук резервів підвищення ефективності виробництва.

В результаті вивчення дисципліни „Економічний аналіз” фахівець повинен знати:

- предмет, мету, задачі, види економічного аналізу;

- основні методи і методики, використовувані в сучасному економічному аналізі;
- інформаційні джерела і базу економічного аналізу;
- етапи організації економічного аналізу на підприємстві;
- основу методик аналізу фінансових результатів діяльності підприємства і фінансового стану підприємства.
- основу методик аналізу виробництва продукції і її реалізації; трудових ресурсів підприємства; основних фондів; матеріальних ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства; витрат на виробництво і реалізацію продукції;

Фахівець повинен вміти:

- володіти всіма основними методами і методиками економічного аналізу, у тому числі з використання ПЕОМ;
- провести аналіз виробництва і реалізації продукції; трудових ресурсів; основних фондів; матеріальних ресурсів; витрат на виробництво і реалізацію продукції; прибутку і рентабельності діяльності підприємства;
- відокремити і оцінити резерви виробництва за всіма напрямками господарчої діяльності підприємства;
- розробити напрямки покращення діяльності підприємства з урахуванням резервів виробництва.

IV ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

IV.1 РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ

Найменування розділів, тем	Розділ за семестрами та видами занять						
	Всього	Лекції	Практичні	Семінар	Лаб. раб.	Комп'ют. практик.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
Семестр 5							
Розділ 1							
Основи теорії економічного аналізу							
Тема 1.1							
Предмет, об'єкт та завдання економічного аналізу	1	0,5	-				0,5
Тема 1.2							
Метод та методичні прийоми економічного аналізу	11	3	6				2
Тема 1.3							

Види аналізу та його інформаційне забезпечення	1	0,5	-				0,5
Розділ 2							
Фінансовий аналіз							
Тема 2.1							
Аналіз фінансового стану підприємства	5	1	2				2
Тема 2.2							
Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	5	1	2				2
Розділ 3							
Управлінський аналіз							
Тема 3.1							
Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг	7	2	4				1
Тема 3.2							
Аналіз використання трудових ресурсів та витрат на оплату праці	5	1	2				2
Тема 3.3							
Аналіз довгострокових активів підприємства	4	0,5	1				2,5
Тема 3.4							
Аналіз матеріальних ресурсів і ефективності їх використання	5	0,5	1				3,5
Тема 3.5							
Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції	7	2	2				3
Комплексна контрольна робота	30						30
Підготовка до іспиту	27						27
Всього	108	12	20				76
Семестр 6							
Курсова робота з дисципліни „Економічний аналіз”	40		16				24
Всього	148	12	36	-	-		100

IV.2 ЛЕКЦІЇ

Модуль 1

Розділ 1 Основи теорії економічного аналізу

Тема 1.1 Предмет, об'єкт та завдання економічного аналізу
 Тема 1.2. Метод та методичні прийоми економічного аналізу
 Тема 1.3 Види аналізу та його інформаційне забезпечення

Лекція 1 Економічний як наука. Метод економічного аналізу. Класифікація прийомів економічного аналізу. Прийоми порівняння, групування, деталізації та балансових зіставлень в економічному аналізі.

Господарська діяльність як предмет економічного аналізу. Об'єкти і суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Використання в економічному аналізі системи показників. Задачі економічного аналізу.

Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори (чинники), резерви виробництва, їх класифікація.

Класифікація методів економічного аналізу.

Табличний метод. Особливості побудови аналітичної таблиці. Використання табличного методу в аналізі. Прийоми групування і вибірки.

Порівняння, його застосування в аналізі. Види порівняння. Вимоги, які пред'являються до забезпечення порівнянності даних.

Моделювання. Види моделей. Деталізація звітних показників.

Балансові зіставлення. Застосування цього методу для перевірки узгодження і вірогідності звітних фактів. Використання балансових розрахунків для визначення величини невідомих показників і факторів.

Дидактичні засоби: слайди “Класифікація факторів та резервів виробництва”. “Класифікація методів економічного аналізу”, “Співвідношення темпів росту продуктивності праці та середньої заробітної плати” (до методу порівняння), слайд “Товарно-торговий баланс підприємства” (до балансового методу).

Літературні джерела: [1 С.9-15, 20-29], [4 С.9-60], [7 С.6-27, 46-86], [8 С.7-45, 52-82, 99-104], [9 С.9-14, 19-25], [13 С.7-11, 16-26, 38-54], [14 С.6-11, 21-28, 32-39, 46-73, 77-89], [15 С.5-10, 20-28], [16 С.3-9]; додаткова література [4 С.7-99], [5 С.16-26, 70-95], [10 С.44-54, 63-80], [15 С.15-33].

Завдання на СРС:

- 1) Поняття аналізу та його задачі.
- 2) Принципи економічного аналізу.
- 3) Предмет економічного аналізу.
- 4) Зв'язок економічного аналізу з іншими науками.
- 5) Метод економічного аналізу та його основні характеристики.
- 6) Етапи проведенні економічного аналізу.
- 7) Основні прийоми економічного аналізу.
- 8) Прийом порівняння і його використання в аналізі.
- 9) Прийом групування при аналізі зв'язку між вивчаємими показниками.
- 10) Поняття та використання прийому виділення “вузьких місць” та “ведучих ланок”.
- 11) Типи моделей в економічному аналізі.

12) Використання балансової ув'язки в аналізі об'єму реалізованої продукції.

Лекція 2 Методика факторного аналізу. Види аналізу та його інформаційне забезпечення

Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Способи елімінування: ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць та перерахунків.

Види та напрямки економічного аналізу. Оперативний аналіз. Перспективний аналіз. Техніко-економічний і фінансово-економічний аналіз. Міжзаводський, або порівняльний аналіз. Функціонально-вартісний і системний аналіз.

Дидактичні засоби: слайди: “Вихідні дані для використання методів елімінування”, “Методика розрахунку методів елімінування для різних типів моделей”, “Розрахунково-аналітична таблиця вивчення впливу чинників на узагальнюючий показник”, “Класифікація видів економічного аналізу”

Літературні джерела: [1 С. 15-18, 33-65], [4 С.93-143, 152-212], [7 С. 28-37, 100-146, 157-184], [8 С.82-98, 104-125], [9 С. 14-19, 25-40], [13 С. 12-15, 27-37, 55-72, 82-94], [14 С. 11-18, 97-121, 191-200], [15 С.10-20, 31-44], [16 С.10-23]; додаткова література [4 С.99-121], [5 С. 26-37, 70-84, 99-101, 138-148], [10 С.54-68, 81-91], [15 С.34-44].

Завдання на СРС.

- 1) Інтегральний прийом в економічному аналізі. Розкриття математичного апарату що до уточнення методів ланцюгових підстановок.
- 2) Індексний метод економічного аналізу.
- 3) Прийом дольової участі в економічному аналізі.
- 4) Прийом перерахунку планових показників у зв'язку з фактором інфляції, зростанням собівартості виробів тощо.
- 5) Декілька підходів щодо використання прийому дольової участі.
- 6) Прийом пропорційного ділення.
- 7) Економіко-математичні методи, які застосовуються в економічному аналізі, їх класифікація.
- 8) Лінійне й динамічне програмування.
- 9) Теорія масового обслуговування.
- 10) Сітьові графіки, транспортна задача.
- 11) Соціологічні методи в економічному аналізі: анкетний метод дослідження, опитування суб'єктів аналізу, проведення експерименту.
- 12) Поняття і загальні методологічні принципи організації аналізу.
- 13) Методи перевірки якості, звіту підприємства.

Розділ 2 Фінансовий аналіз

Тема 2.1 Аналіз фінансового стану підприємства

Тема 2.2 Аналіз фінансових результатів діяльності

Лекція 3 Аналіз фінансового стану підприємства. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Характеристика бухгалтерського балансу, як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства.

Оцінка фінансового стану підприємства. Визначення платоспроможності підприємства. Фактори, що впливають на фінансовий стан організації.

Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Відносні показники фінансової стійкості, методи їх визначення й оцінка досягнутого рівня. Узагальнюючі й проміжні показники ліквідності, показники короткострокової та довгострокової ліквідності.

Узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства й визначення шляхів фінансового оздоровлення.

Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Порядок формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Аналіз рівня, динаміки, структури та якості фінансових результатів.

Аналіз фінансових результатів від різних видів діяльності.

Валовий прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз факторів зміни прибутку від реалізації (основної діяльності).

Аналіз розподілу прибутку.

Аналіз показників рентабельності: загальна рентабельність виробництва, реалізованої продукції, окремих виробів. Фактори зміни рентабельності, резерви зростання.

Дидактичні засоби: Слайди: “Вертикальний аналіз балансу”, “Аналіз ліквідності та платоспроможності”, “Оцінка фінансової стійкості”. Роздавальний матеріал “Баланс підприємства”, “Модель формування чистого прибутку підприємства”, “Факторний аналіз чистого прибутку”, “Вихідні дані для факторного аналізу прибутку від основної діяльності”, “Вихідні дані аналізу рентабельності окремого виду продукції”, “Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності виробництва”.

Літературні джерела: [1 С.94-119, 354-397, 404-412], [2 С.100-213], [3 С. 5-138, 154-183], [4 С.280-296], [7 С.215-353, 363-376], [8 С.170-193-272], [9 С.91-124], [12 С.281-302], [14 С.386-418, 487-532, 647-669, 618-643], [15 С.86-349, 491-517]; додаткова література [1 С.205-257], [2 С.37-76], [3 С.180-260], [5 С.148-169], [6 С.5-10, 30-74], [8 С.21-32, 42-55], [9 С.370-416], [10 С.359-489], [12 С. 198-242, 303-380]. [16 С.5-72, 139-166].

Завдання на СРС.

- 1) Визначення основних заходів для стабілізації фінансового стану підприємства.
- 2) Фактори, які впливають на розмір чистого прибутку: їх класифікація на залежні та не залежні від діяльності підприємства.
- 3) Аналіз рентабельності продукції, виробництва, капіталу.

Модуль 3

Розділ 3 Управлінський аналіз

Тема 3.1 Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

Лекція 4 Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

Значення і завдання аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Інформаційна база аналізу.

Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні. Оцінка динаміки обсягу продукції виробництва. Вимірники, які використовуються для обчислення динаміки показників.

Фактори, що впливають на обсяг виробництва продукції.

Аналіз асортименту і структури випуску продукції.

Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства. Система показників і фактори, які визначають рівень попиту на продукцію та послуги. Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг.

Аналіз якості продукції та робіт. Показники якості. Сортність і методика аналізу її. Аналіз комплектності й ритмічності роботи підприємства.

Оцінка резервів збільшення випуску продукції.

Дидактичні засоби: слайди “Динаміка обсягу виробництва”, “Вихідні дані аналізу структури асортименту”, “Аналіз обсягів і динаміки реалізації продукції”, “Вихідні дані аналізу сортності продукції”. “Аналіз ритмічності виробництва”

Літературні джерела: [1 С.130--152], [2 С.388-420], [3 С.183-196-205], [4 С.268-271]. [6С.208-235, 242-260], [7 С.377-425], [8 С.314-376], [9 С.41-48], [12 С.171-180, 208-212], [13 С.97--119], [14 С.221--249], [15 С.451-463], [16 С.24-30]; додаткова література [1 С.82-101], [5 С. 191-194], [10 С.271-294], [11 С.82-98, 100-105], [12 С.136-159], [16 С.72-96]

Завдання на СРС.

- 1) Основні напрямки аналізу виробництва продукції.
- 2) Фактори, що впливають на обсяг виробництва продукції.
- 3) Підходи аналізу структури асортименту продукції підприємства.
- 4) Фактори рівня реалізації продукції підприємства.
- 5) Аналіз впливу зміни якості на економічні показники роботи підприємства.
- 6) Підходи аналізу сортності продукції.
- 7) Зв'язок ефективності виробництва та ритмічності.

Тема 3.2 Аналіз використання трудових ресурсів та витрат на оплату праці

Тема 3.3 Аналіз довгострокових активів підприємства

Тема 3.4 Аналіз матеріальних ресурсів і ефективності їх використання

Лекція 5 Аналіз використання трудових ресурсів та витрат на оплату праці.
Аналіз довгострокових активів підприємства. Аналіз матеріальних ресурсів і ефективності їх використання

Значення й завдання аналізу трудових ресурсів. Джерела інформації аналізу трудових ресурсів.

Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Методика аналізу ефективності використання трудових ресурсів. Аналіз використання робочого часу. Показники та аналіз динаміки продуктивності праці.

Аналіз фонду заробітної плати.. Визначення факторів, що впливають на оплату праці. Встановлення відповідності між темпами росту середньої заробітної плати та продуктивністю праці.

Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів. Аналіз динаміки, складу і структури основних засобів. Аналіз руху і технічного стану основних засобів.

Аналіз фондів та факторів її зміни.

Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу використання матеріальних ресурсів.

Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання. Аналіз показників використання матеріальних ресурсів і оцінка динаміки матеріаломісткості продукції.

Дидактичні засоби: слайди “Середньо облікова чисельність персоналу підприємства”, “Вихідні дані аналізу кваліфікацій робочих”, “Баланс робочого часу 1 робітника в умовах 5-ти добового робочого тижня”, “Використання робочого часу за рік”, “Аналіз зростання продуктивності праці”, “Аналіз фонду заробітної плати”, “Наявність та рух основних фондів”, “Зміна фондів”, “Знос основних фондів”, “Забезпеченість потреби матеріальних ресурсів договорами та їх фактичне виконання”, “Матеріаломісткість за елементами витрат”, “Зміна матеріаломісткості на 1 грн товарної продукції”

Літературні джерела: [1 С.243-266, С. 272-302], [2 С.273-296, 420-443], [3 С. 235-296 С.296-334, С.347-392], [4 С.254-287], [6 С.72-138-207], [7 С.426-459, С.459-517], [8 С.377-453], [9 С.57-76], [12 С. 77-160], [13 С.120-174], [14 С.249-342], [16 С.31-45]; додаткова література [1 С.158-184 , С.185-197], [10 С.187-194, С.226-270], [12 С.243-278], [16 С.102-113, С.120-126]

Завдання на СРС.

- 1) Етапи виконання аналізу виробничого потенціалу підприємства.
- 2) Як оцінити рух робочої сили?

- 3) Екстенсивні та інтенсивні фактори продуктивності праці.
- 4) Поняття абсолютного та відносного фонду заробітної плати.
- 5) Фактори, що впливають на постійний та змінний фонди заробітної плати.
- 6) Яка повинна бути відповідність між темпами зростання заробітної плати та темпами зростання продуктивності праці.
- 7) Як виконується аналіз складу та руху основних виробничих фондів (ОВФ)?
- 8) Показники оновлення та вибуття ОВФ.
- 9) Схема аналізу фондівддачі та фактори її визначаючі.
- 10) Оцінка зносу ОВФ.
- 11) Оцінка забезпеченості матеріальними ресурсами на прикладі окремого матеріалу.
- 12) Як виконується оцінка ефективності використання елементів матеріальних витрат?
- 13) Наведіть фактори, визначаючі рівень матеріаломісткості продукції.
- 14) Як виконати оцінку впливу матеріалівддачі на обсяг випуску продукції підприємства?

Тема 3.5 Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції

Лекція 6 Аналіз витрат на виробництво і собівартості і реалізації продукції

Значення, завдання й система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві. Напрямки аналізу витрат на підприємстві – за елементами та статтями калькуляції.

Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції. Аналіз витрат на 1 гривню продукції.

Аналіз структури витрат на виробництво: аналіз витрат за елементами, аналіз витрат за статтями калькуляції.

Аналіз прямих матеріальних витрат. Аналіз прямих витрат на оплату праці. Аналіз непрямих витрат: загально виробничих, адміністративних, витрат на збут.

Визначення резервів зниження собівартості продукції.

Дидактичні засоби: слайди “Аналіз елементів витрат”, “Аналіз собівартості окремого виду продукції”, “Аналіз загальної суми витрат”, “Аналіз витрат на 1 грн товарної продукції”, “Собівартість товарної продукції за статтями витрат”, “Аналіз прямих матеріальних витрат”, слайд “Аналіз прямих витрат на оплату праці”, “Аналіз змінних загальновиробничих витрат”.

Літературні джерела: [1 С.315-333], [2 С.213-273], [3 С.205-235], [4 С.271-276], [6 С.235-375], [7 С.518-563], [8 С.454-504], [9 С.76-91], [12 С.253-280], [13 С.176-206], [14 С.342-380], [15 С.463-491]; додаткова література [1 С.261-313], [5 С.198-200], [8 С.57-71], [10 С.318-355], [11 С.161-174], [12 С.160-196], [16 С.126-133].

Завдання на СРС.

- 1) Фактори, визначаючи рівень витрат на гривну товарної продукції.
- 2) Схема аналізу витрат на 1 грн товарної продукції.
- 3) Схема аналізу собівартості товарної продукції підприємства за калькуляційними статтями.
- 4) Модель аналізу прямих матеріальних витрат.
- 5) Модель аналізу прямих витрат на оплату праці.
- 6) Модель аналізу загально виробничих витрат.

1У.3 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Розділ 1.Основи теорії економічного аналізу

Тема 1.2 Метод та методичні прийоми економічного аналізу

Практичне заняття № 1. Поняття факторної моделі та її типи. Методи порівняння та деталізації. Графічні прийоми економічного аналізу

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, розв'язання задач.

Питання для обговорення:

1. Факторна модель. Поняття узагальнюючого показника та впливаючих факторів. Адитивна, мультиплікативна, кратна та комбінована факторні моделі.
2. Метод порівняння. Суть планових і фактичних показників; базисних і звітних; натуральні і вартісні вимірювачі економічних показників. Табличні форми, що використовуються при порівнянні. Розрахунок абсолютного відхилення, відносного відхилення, темпів росту, % виконання плану.
3. Метод деталізації. Суть і способи розкладання факторних моделей. Приклади.
4. Класифікація графічних прийомів
5. Відображення інформації за допомогою таблиць

Розв'язання задач проводиться по індивідуальним карткам і складається з 3-х завдань:

- визначити типи факторних моделей запропонованих показників
- розкласти запропоновані показники, використовуючи метод деталізації
- записати перелік показників, відповідаючих запропонованому типу факторної моделі.

Дидактичні засоби: слайди „Класифікація методів економічного аналізу”, „Графічні методи економічного аналізу”.

Літературні джерела: [1 с.20-29, 33-48], [4 с.44-60., 117-143], [7 с.46-86, 100-129], [8 с.52-82, 99-104], [13 с.27-37, 55-64], [14 с.97-121]; додаткова література [7 С. 42-76], [14 С.344-351]

Завдання на СРС.

1. Інформаційна база економічного аналізу (форма звітності).

2. Повторити формули розрахунку основних показників господарської діяльності з курсу “ЕП”.

Тема 1.2 Метод та методичні прийоми економічного аналізу

Практичне завдання № 2. Прийоми елімінування

Форма ведення : діалог – пояснення, розв’язання задач

Питання для обговорення:

1. Прийом повних ланцюгових підстановок. Схема аналізу. Визначення впливу факторів на зміну узагальнюючого показника.
2. Прийом скорочених ланцюгових підстановок. Особливості визначення впливу факторів на узагальнюючий показник.
3. Прийом відносних різниць. Вихідні дані для аналізу. Розрахунок впливу факторів на зміну результативного показника.

Вивчення прийомів проводиться на конкретних задачах:

1. Визначення впливу факторів на фонд оплати праці методом повних ланцюгових підстановок
2. Визначення впливу факторів на обсяг товарної продукції методом скорочених ланцюгових підстановок
3. Визначення впливу факторів на обсяг товарної продукції методом відносних різниць

Дидактичні засоби: слайд „Класифікація методів економічного аналізу”, слайди „Схема аналізу методом повних ланцюгових підстановок”, „Схема аналізу методом скорочених ланцюгових підстановок”, „Схема аналізу методом відносних різниць”

Літературні джерела: [1 с.33-48], [4 с.117-143], [7 с.100-129], [8 с.82-98], [13 с.27-37, 55-64]; додаткова література [7 С.76-103], [14 С.351-402]

Завдання на СРС:

Можливість застосування вивчених прийомів до всіх типів факторних моделей.

Тема 1.2 Метод та методичні прийоми економічного аналізу

Практичне завдання № 3. Індексний, інтегральний, балансовий прийоми

Форма ведення заняття – діалог –пояснення, рішення задач

Питання для обговорення:

1. Індексний прийом. Вихідні дані для аналізу, схема аналізу, розрахунок впливу факторів. Особливості балансової перевірки.
2. Інтегральний метод. Особливості застосування. Визначення впливу факторів при різній кількості факторів в факторній моделі.
3. Балансовий прийом, суть, схема аналізу, визначення впливу факторів.

Розгляд прийомів проводиться на конкретних задачах:

1. Визначити абсолютне, відносне відхилення, темпи росту та вплив факторів індексним методом

2. Визначити абсолютне, відносне відхилення, темпи росту та вплив факторів інтегральним методом
3. Визначити абсолютне, відносне відхилення, темпи росту та вплив факторів балансовим методом

Дидактичні засоби: слайд „Класифікація методів економічного аналізу”, „Товарно-торговий баланс підприємства”

Літературні джерела: [1 с.33-48], [4 с.117-143], [7 с.100-129], [8 с.82-98], [13 с.27-37, 55-64], [14 с.97-121]

Завдання на СРС:

1. Навести приклади складання балансів.
2. Прийом пропорційного ділення

Розділ 2. Фінансовий аналіз.

Тема 2.1 Аналіз фінансового стану підприємства

Практичне заняття № 4 Аналіз фінансового стану підприємств

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, розв’язання задач.

Питання для обговорення:

1. Цілі і задачі аналізу.
2. Інформаційна база для аналізу. Визначення активу і пасиву балансу.
3. Аналіз ліквідності. Відносні показники ліквідності балансу.
4. Аналіз фінансової стійкості. Поняття робочого капіталу та відносні показники фінансової стійкості.
5. Аналіз ділової активності. Показники оборотності та рентабельності.

Розв’язання задач проводиться по роздатковому матеріалу і полягає в розрахунку :

1. показників ліквідності
 2. фінансової стійкості
 3. ділової активності за конкретними вихідними даними балансу підприємства.
- Перевіряється сдібність студентів робить самостійно висновки за результатами аналізу.

Дидактичні засоби: слайди „ Структура балансу підприємства”, „Розрахунок показників ліквідності”, „Розрахунок показників фінансової стійкості”, „Розрахунок показників ділової активності”

Літературні джерела: [1 с.94-119], [3 с.5-85], [4 с.280-296], [5 С.88-102], [7 с.215-298], [8 с.204-224]; додаткова література [7 С.166-202], [11 С.143-200], [13 С.177-219]

Завдання на СРС:

Вивчення форм №1 і №2 бухгалтерської звітності.

Тема 2.2 Аналіз фінансових результатів

Практичне заняття № 5 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств

Форма ведення заняття : діалог-пояснення, рішення задач

Питання для обговорення:

1. Інформаційна база для аналізу.
2. Порядок формування фінансових результатів. Класифікація прибутку підприємства (прибуток валовий, прибуток від операційної діяльності, від основної діяльності, чистий прибуток).
3. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності.

Основні види задач:

1. Аналіз формування чистого прибутку підприємства
2. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності

Дидактичні засоби: слайди „ Схема формування прибутку підприємства”, „Звіт про фінансові результати”

Літературні джерела: [1 с.354-397], [3 с.102-138, 154-183], [4 с.280-286], [5 С.77-88], [7 с.299-334], [8 с.170-187], [12 с.281-291]; додаткова література [7 С.202-244], [11 С.122-143], [13 С.146-177]

Розділ 3. Управлінський аналіз

Тема 3.1 Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

Практичне заняття № 6 Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, розв'язання задач

Питання для обговорення:

1. Поняття товарної, валової, реалізованої продукції
2. Інформаційна база для аналізу
3. Аналіз динаміки, структури виробництва.
4. Факторні моделі для визначення обсягів виробництва.

Розв'язання задач проводиться по роздатковому матеріалу і включає:

1. Аналіз впливу вартості основних виробничих фондів і фондівіддачі на обсяг продукції
2. Аналіз впливу виробничої площі і зйому продукції з одиниці площі
3. Аналіз впливу кількості обладнання, відпрацьованого часу одиницею обладнання та його продуктивністю
4. Аналіз впливу чисельності працюючих, кількості відпрацьованих днів та продуктивністю праці.

Особливе значення приділяється висновкам та визначенню резервів збільшення обсягів виробництва.

Дидактичні засоби: слайд „Цілі, об'єкти та задачі аналізу обсягів виробництва”

Літературні джерела: [1 с.130-140], [3 с.183-191, 196-205], [4 с.268-271], [6 с.208-229], [7 с.377-403], додаткова література [7 С.244-272], [13 С.6-32]

Завдання для СРС.

Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на динаміку показників, методика їх розрахунку.

Тема 3.1 Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

Практичне заняття № 7 Аналіз асортименту, ритмічності і якості продукції

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, розв'язання задач

Питання для обговорення:

1. Методи аналізу асортименту. Методи найменшого числа; найменшого відсотку; метод розрахунку коефіцієнту номенклатурності
2. Аналіз ритмічності роботи підприємства. Розрахунок коефіцієнту ритмічності, аритмічності та суми недоданої продукції.
3. Аналіз якості продукції методами першосортних одиниць; середньозваженої ціни та порівняння відсотка виконання плану в натуральному та вартісному вимірах.

Для закріплення теми пропонується рішення задач по аналізу асортименту, ритмічності та якості запропонованими методами відповідно варіанту по роздатковому матеріалу.

Дидактичні засоби: слайди „Цілі, об'єкти та задачі аналізу обсягів виробництва”, „Показники якості продукції”, „Резерви збільшення обсягів виробництва”

Літературні джерела: [1 с.144-149], [3 с.191-196], [5 С.36-46], [12 с.314-362], [13 с.106-113], [14 с.234-242], [15 с.451-463]; додаткова література [13 С.6-32]

Завдання для СРС:

Аналіз виконання договірних зобов'язань по поставках. Розрахунок резервів збільшення реалізації продукції.

Тема 3.2 Аналіз використання трудових ресурсів та витрат на оплату праці

Практичне заняття № 8 Аналіз використання трудових ресурсів та витрат на оплату праці

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, розв'язання задач.

Питання для обговорення:

1. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Розрахунок динаміки складу структури, кваліфікаційного рівня персоналу підприємства.
2. Аналіз ефективності використання робочого часу. Розрахунок впливу факторів на узагальнюючий показник. Пошук резервів скорочення цілодобових та внутрізмінних простоїв.
3. Аналіз продуктивності праці і трудомісткості продукції.
4. Аналіз фонду заробітної плати.

Для закріплення теми пропонується рішення наступних типів задач:

1. Аналіз динаміки, складу та структури кадрів підприємства
2. Аналізу забезпечення підприємства трудовими ресурсами
3. Аналіз ефективності їх використання.
4. Аналіз змінної та постійної частини оплати праці
5. Аналіз продуктивності праці

Дидактичні засоби: слайди „Об'єкти та етапи аналізу трудових ресурсів та витрат на оплату праці”, „Класифікація кадрів підприємства”, „Системи та форми оплати праці”

Літературні джерела:[1 с.272-302], [3 с.235-296], [5 С.46-52], [6 с.138-207], [7 с.426-459], [8 с.377-403]; додаткова література [13 С.80-125]

Завдання для СРС.

- 1.Аналіз рентабельності трудового потенціала.
- 2.Визначення резервів підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Тема 3.3 Аналіз довгострокових активів підприємства

Тема 3.4 Аналіз матеріальних ресурсів і ефективності їх використання

Практичне заняття № 9 Аналіз основних виробничих фондів підприємства. Аналіз матеріальних ресурсів і ефективності їх використання.

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, рішення задач.

Питання для обговорення:

1. Аналіз динаміки, складу і структури основних фондів.
2. Оцінка показників технічного стану основних фондів.
3. Аналіз ефективної використання ОВФ. Розрахунок фондівіддачі, фондомісткості, фондоозброєності.
4. Аналіз ефективності використання виробничих потужностей.
5. Оцінка забезпечення матеріальними ресурсами
- 6 Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів. Показники матеріаломісткості, матеріаловіддачі та коефіцієнту використання матеріалів.

Для закріплення теми пропонуються задачі:

1. Аналіз складу та структури ОВФ
2. Аналіз показників технічного стану
3. Аналіз ефективності використання основних фондів
4. Факторний аналіз матеріальних ресурсів та пошуків резервів зменшення витрат на матеріали

Дидактичні засоби: слайди: „ Класифікація ОВФ”, „Об'єкти та етапи аналізу ОВФ”, „Об'єкти та етапи аналізу матеріальних ресурсів”, „Узагальнюючі показники ефективності використання матеріальних ресурсів”

Літературні джерела: [1 с.243-266], [3 с.296-334, 347-392], [4 с.254-287], [5 С.52-64], [6 с.72-138], [7 с.459-517], [8 с.404-427]; додаткова література [13 С.33-80]

Завдання для СРС.

1. Аналіз показників часного використання виробничих потужностей (коеф. Інтенсивного, екстенсивного та інтегрального використання обладнання.
2. Аналіз рентабельності ОВФ.
- 3 Інформаційна база для аналізу матеріальних витрат

Тема 3.5 Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції

Практичне заняття № 10 Аналіз витрат на виробництво продукції

Форма ведення заняття: діалог – пояснення, рішення задач

Питання для обговорення:

1. Оцінка загальної суми витрат на виробництво
2. Аналіз собівартості по статтям калькуляції
3. Аналіз витрат на гривню товарної продукції
4. Аналіз прямих витрат на виробництво
5. Аналіз непрямих витрат на виробництво.

Для закріплення теми пропонуються задачі:

1. Факторному аналізу собівартості продукції по економічним елементам
2. Аналіз собівартості за статтями калькуляції
3. Аналіз витрат на 1 грн. Товарної продукції та визначенню резервів зниження витрат на виробництво.

Дидактичні засоби: слайд „Об'єкти та етапи аналізу собівартості”, слайд „Класифікація витрат на виробництво”

Літературні джерела: [1 с.315-333], [3 с.205-216, 222-235], [4 с.271-276], [5 С.64-77], [6 с.261-280, 317-345], [7 с.518-532], додаткова література [7 С.334-366], [11 С.62-122], [13 С.125-145]

Завдання для СРС:

1. Методи формування собівартості продукції
2. Закордонний досвід обліку витрат на виробництво
3. Аналіз безбитковості

IV.4 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

КУРСОВА РОБОТА

Курсова робота з економічного аналізу передбачена навчальним планом для студентів бакалаврського рівня підготовки за спеціальністю “Економіка підприємства”, “Менеджмент організації”, “Економічна кібернетика”. Це важливий етап оволодіння методикою вивчення діяльності підприємств різних форм власності.

Розподіл навчального часу виконання курсової роботи .

Се- ме- стр	Всьо- го	Розподіл за видами занять				СРС				Сем ате
		Кон- суль- тація з теоре- тич- ної і мето- дич- ної части- ни	Кон- суль- тація з прак- тич- ної части- ни	Пере- вірка теоре- тич- ної і мето- дич- ної части- ни	Пере- вірка прак- тичної части- ни	Всьо- го	У тому числі робота над			
							Теоре- тич- ною части- ною	Мето- дич- ною части- ною	Пра кти к- ною част и- ною	
8	40	8	6	1	1	24	6	6	12	Дис
Вс ьог о	40	16				24				залі

Тематика курсових робіт наведена в Додатку А.

Мета підготовки курсової роботи – набування студентами навичок самостійного виконання аналітичних досліджень з питань діяльності підприємства, збирання необхідної для цього економічної інформації, її належної обробки та оформлення результатів дослідження. Завданням курсової роботи є виконання аналітичного дослідження для одержання економічної інформації при прийнятті певного управлінського рішення, а саме: з'ясування економічної сутності об'єкта дослідження, визначення проблем, пов'язаних зі збиранням та обробкою відповідної економічної інформації, проведення економічного аналізу, формування та оцінювання його наслідків.

Курсову роботу з економічного аналізу передбачається виконувати за окремими темами (по варіантах) на матеріалах конкретного підприємства з формуванням додатка до роботи (форм чинної звітності, використовуваних при виконанні курсової роботи), що найбільшою мірою вимагає від студента самостійності при її виконанні.

Курсова робота виконується за таким планом:

- вступ (розкривається мета курсової роботи, дається коротка характеристика об'єкта дослідження та економічної інформації, використовуваної при виконанні роботи);
- теоретична частина (розділ 1) розглядає теоретичні положення, які характеризують об'єкт дослідження;
- методична частина (розділ 2) розкриває методику аналізу об'єкта дослідження щодо теми курсової роботи;
- аналітична частина (розділ 3) присвячується проведенню економічного дослідження з теми курсової роботи за даними економічної інформації, яка наводиться в додатку;
- висновки (формулюються результати аналізу та пропозиції з питань теми щодо роботи підприємства та шляхів її поліпшення).

Крім того, курсова робота має вступну частину, яка включає: титульний лист, анотацію, зміст.

Обсяг курсової роботи – 30-40 стандартних сторінок.

Критерії оцінки курсової роботи.

Оцінка “*відмінно*”(5балів) виставляється тоді, коли в курсовій роботі розкриті теоретичні підходи щодо об'єкту дослідження, представлена методика виконання аналізу за відповідною темою, виконано аналіз в повному обсязі за наведеною методикою. Аналіз містить коментарії розрахункових показників, сформовані висновки щодо кожного етапу аналізу, узагальнені резерви підвищення ефективності виробництва. При захисті курсової роботи студент грамотно коментує проведені теоретичні, методичні та аналітичні дослідження, розкриває суть наведених показників, демонструє уміння самостійно приймати нетрадиційні рішення, робити висновки і узагальнення.

Оцінка “*добре*”(4 бала) виставляється, коли знання студента взагалі задовольняють ті самі вимоги, що й до оцінки “*відмінно*” , але при захисті курсової роботи у відповідях допускає незначних помилок, які суттєво не впливають на підсумковий результат.

Оцінка “*задовільно*”(3 бала), виставляється якщо студент в основному виконав курсову роботу з урахуванням вимог щодо структури роботи, але висновки до розрахунків виконані не в повному обсязі, не просліджуються чіткі напрямки пошуку підвищення ефективності виробництва. При захисті курсової роботи студент не досить глибоко володіє матеріалом, його знання мають розрізнений, фрагментарний характер, припускається помилок, які можна легко виправити і які не будуть мати важких наслідків в практичній роботі підприємства.

Оцінка “*незадовільнено*” (2 бала) – відсутня.

IV.6 КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

З курсу “Економічний аналіз” проводяться комплексна контрольна робота з метою поглиблення теоретичних знань і їх використання для розв'язання конкретних задач.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Здійснюється на основі теоретичного і практичного вивчення всіх розділів курсу „Економічний аналіз”.

Ціль контрольної роботи – полягає в закріпленні та поглибленні теоретичних знань, набутих студентами в процесі вивчення курсу, проява здібностей самостійної роботи з учбовою, спеціальною літературою, вміння робити узагальнення та висновки..

До контрольної роботи включені теоретичні питання з різних розділів курсу, поняття та задачі. Кількість задач у контрольній роботі складає 5.

Теоретична частина комплексної контрольної роботи повинна мати індивідуальний характер та мати довільну добірку змісту теоретичних завдань, але кількість теоретичних завдань повинна бути однаковою за варіантами.

Практична частина комплексної контрольної роботи повинна мати типовий характер, тобто всі задачі за варіантами повинні відрізнятися тільки значеннями величин вихідних даних, а тип задач та методика їх виконання однакові.

Приклад завдання на контрольну роботу наведено в додатку Б.

Термін виконання – не менше, ніж 30 годин часу, потрібного на самостійну підготовку.

Критерії оцінки комплексної контрольної роботи.

Теоретичні питання зараховуються:

При повній докладній відповіді, яка містить необхідні визначення, фактори, формули, структурні зміни, а також логічну послідовність викладу матеріалу.

При повній відповіді, яка включає необхідні формули, структурні схеми, але частина матеріалу при цьому викладається дуже стисло та не завжди послідовно, а також при відсутності окремих визначень або назв окремих факторів.

Задачі зараховуються якщо: задачі вирішені вірно та записані послідовно з вказівкою необхідних формул, але при цьому припускаються незначні помарки при оформленні. Якщо в рішенні задачі припущені помилки в математичних розрахунках, які не порушують логіку рішення та висновки по задачі, але якщо задача вирішена, але висновки відсутні.

При виконанні перерахованих умов надається позитивна рецензія „**до захисту контрольної роботи**”.

Теоретичні питання:

Якщо відповідь не точна, частково відсутні необхідні визначення, фактори, формули, структурні схеми, порушена логічна послідовність викладу матеріалу. Якщо відповідь не розкриває сутність завдання, або не відповідає відповідному завданню.

Задачі: Якщо в задачі припущені помилки, які порушують логіку рішення, або приводять до невірних висновків. Якщо в рішенні задачі використані невірні формули, або рішення відсутнє.

При присутності перерахованих умов надається рецензія „**на доробку контрольної роботи**”.

Захист комплексної контрольної роботи

Після отримання позитивної рецензії, контрольна робота спрямовується до захисту. Захист являє собою письмову відповідь на два запитання в межах тем, які розглядаються у контрольній роботі. За повну докладну відповідь, яка містить необхідні визначення, фактори, формули, структурні зміни, а також логічну послідовність викладу матеріалу, а також за точну відповідь, яка включає необхідні формули, структурні схеми, але частина матеріалу при цьому викладається дуже стисло та не завжди послідовно, а також при відсутності окремих визначень або назв окремих факторів ставиться **залік**. Здати екзамен з курсу „Економічний аналіз” можна тільки після захисту контрольної роботи.

У. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Оцінка знань студентів по дисципліні здійснюється на основі проведення іспиту.

Поточний контроль при заочній формі навчання

№ п/п	Вид контролю знань	Кількість	Учебний тиждень семестру	Результат оцінки контролю
1	Контрольна робота	1	3-15	Підпис „До захисту”
2	Захист контрольної роботи	1	16-17	Підпис „Захищено”

Семестровий графік навчання

Контрольна робота	Графік виконання та захисту	Виконання роботи			
		3 тижд.	15 тижд.	16 тижд.	17 тижд.
					
	Тривалість часу	30 годин			
Самостійне вивчення теоретичного матеріалу	Графік виконання				
	Тривалість часу	46 годин			

Іспит за курсом „Економічний аналіз”

Здійснюється після повного закінчення теоретичного і практичного вивчення курсу „Економічний аналіз”.

Ціль складання іспиту – оцінити остаточний рівень закріплення наданих знань у студента по теоретичним основам курсу „Економічний аналіз” та вирішенню практичних задач аналізу господарської діяльності підприємства.

Екзаменаційний білет до іспиту повинен складатися із 2-х частин: теоретичної і практичної. Всі завдання у білетах за варіантами повинні мати однакову структуру і відрізнятися тільки сутністю самого завдання.

Термін складання іспиту – 3 години академічного часу.

Приклад екзаменаційного білету до іспиту приведений у додатку В.

КРИТЕРІЇ ІСПИТА

Студенти, що складають іспит за курсом “Економічний аналіз” за витягнутим самостійно білетом, оцінюються за 5-ти бальною шкалою.

При цьому оцінка “*відмінно*” (5 балів) виставляється тоді, коли студент дає вірні відповіді на теоретичні і практичні завдання білету, показує не тільки глибокі теоретичні знання та практичні навички, а й уміння самостійно приймати нетрадиційні рішення, робити висновки і узагальнення.

Оцінка “*добре*” (4 бала) виставляється, коли знання студента взагалі задовольняють ті самі вимоги, що й до оцінки “*відмінно*”, але допускається незначних помилок, які суттєво не впливають на підсумковий результат.

Оцінка “*задовільно*” (3 бала), виставляється якщо студент в основному виконав роботу в обсязі наданого білету, але не досить глибоко володіє матеріалом, його знання мають розрізнений, фрагментарний характер, припускається помилок, які можна легко виправити і які не будуть мати важких наслідків в практичній роботі підприємства.

Оцінка “*незадовільно*” (2 бали) виставляється тоді, коли студент не орієнтується в матеріалі, дає невірні відповіді, має слабкі теоретичні знання і практичні навички, приймає рішення які б могли привести до матеріальних збитків підприємства.

Застосування нових технологій навчання

При вивченні дисципліни “Економічний аналіз” дуже важливим фактором успішності навчання є використання активних методів навчання та прикладних комп'ютерних програм, які дозволяють значно прискорити планові розрахунки, а також зменшити імовірність виникнення помилок при розрахунках.

Практично всі задачі курсу “Економічний аналіз” можуть бути розраховані у програмі “EXEL”. Тому планується проведення практичних занять по виконанню факторного аналізу показників діяльності підприємства у комп'ютерних класах на основі програми “EXEL”.

VI НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література за курсом

- 1 Аналіз финансово-экономической деятельности предприятия/ Под ред. Н.П.Любушина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000.-471с.
- 2 Аналіз хозяйственной деятельности предприятия/ Под. ред. Л.П.Ермолович. – Минск: Интерпрессервис, 2001. – 576с.

- 3 Анализ хозяйственной деятельности в промышленности/ Н.А.Русак, В.И.Стражев, О.Ф.Мигун и др. – Мн.:Выш.шк., 1999.-398с.
- 4 Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 416 с.
- 5 Болюх М.А., Горбатов М.І. Збірник задач з курсу “Економічний аналіз”. – К.:КНЕУ, 2002.-232с.
- 6 Бороненкова С.А. Управленческий анализ. – М.:Финансы и статистика, 2002.-384с.
- 7 Економічний аналіз/ За ред. Ф.Ф.Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003.-680с.
- 8 Економічний аналіз/ За ред.М.Г.Чумаченка. – К.:КНЕУ, 2001.-540с.
- 9 Івахненко В.М. Курс економічного аналізу. – К.: Знання-Прес, 2002. – 190с.
- 10 Івахненко В.М., Горбатов М.І., Львовчкін В.С. Економічний аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 1999. – 176 с.
- 11 Мец В.О. Економічний аналіз (Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО). – К.:КНЕУ, 2001,-236с.
- 12 Прыкина Л.В. Экономический анализ предприятия. – М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2003.-407с.
- 13 Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2002.-336с.
- 14 Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Мн.: Новое знание, 2002. – 704 с.
- 15 Экономический анализ/ Под ред. Л.Г.Гиляровской. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.-610с.
- 16 Методичний посібник до навчального курсу “Економіко-фінансовий аналіз діяльності промислового підприємства”/ Т.Д.Костенко, В.А.Панков, В.С.Рижиков. – Краматорськ: ДДМА, 2000.-84с.

Додаткова література за курсом

- 1 Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия/ Под ред. П.П.Табурчака, В.М.Тумина и М.С.Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002.-352с.
- 2 Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта. – М.: Финансы и статистика, 2002.-208с.
- 3 Бандурка А. М., Червяков И. М., Посылка О. В. Финансово-экономический анализ. – Харьков: Изд-во Харьковского университета внутренних дел, 1999. – 393 с.
- 4 Барнгольц С.Б. Методология экономического анализа деятельности хозяйствующего субъекта. – М.: Финансы и статистика, 2003.-240с.
- 5 Басовский Л.Е. Теория экономического анализа. – М.:ИНФРА-М, 2001.-222с.
- 6 Ковалев А.И. Анализ финансового состояния предприятия. - М.: Центр экономики и маркетинга, 2001.-256с.

- 7 Олійник О.В. Економічний аналіз: Практикум для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей/ За ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 496с.
- 8 Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз. – К.: МАУП, 2000.-152с.
- 9 Ковалев О.Н., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ПРОЮЛ М.П.Захаров, 2001.-424с.
- 10 Пястолов С.М. Экономический анализ деятельности предприятий. – М.: Академический Проект, 2002.-573с.
- 11 Романова Л.Е. Анализ хозяйственной деятельности: Краткий курс лекций. – М.: Юрайт, 2003.-220с.
- 12 Селезнева Н.Н., Ионова А.Ф. Финансовый анализ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 479 с.
- 13 Сивкова А.И., Фрадкина Е.К. Практикум по анализу финансово-хозяйственной деятельности для студентов экономических и торгово-экономических колледжей и вузов. Тесты, задачи, деловые игры, ситуации. – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 2001.-448с.
- 14 Теория экономического анализа/ Под ред. Н.П.Любушина. – М.:Юристъ, 2002.-480с.
- 15 Чучалов Е.А., Бессонов Н.Н. Приемы экономического анализа. – М.: Финансы и статистика, 1988. – 76с.
- 16 Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. – К.:КНЕУ, 2002.-192с.

Розробники навчальної програми
Доцент, к.т.н.

Є.О.Підгора

Асс.

Н.А.Білеченко

Додаток А

Тематика курсових робіт з дисципліни “Економічний аналіз”

Варіант	Тема курсової роботи
1, 25, 49, 73	Аналіз та оцінка трудових ресурсів підприємства
2, 26, 50, 74, 97	Аналіз показників використання трудових ресурсів підприємства
3, 27, 51, 75	Аналіз фонду оплати праці на підприємстві
4, 28, 52, 76	Аналіз формування та використання фонду оплати праці на підприємстві
5, 29, 53, 77	Аналіз систем оплати праці на підприємстві
6,30, 54, 78	Аналіз основних фондів підприємства
7, 31, 55, 79, 98	Аналіз показників ефективності використання основних фондів підприємства
8, 32, 56, 80	Аналіз структури та оцінка зносу основних фондів підприємства
9, 33, 57, 81	Аналіз структури, стану та руху основних фондів
10, 34, 58, 82, 99	Аналіз собівартості продукції підприємства
11, 35, 59, 83	Аналіз витрат на виробництво продукції підприємства
12, 36, 60, 84	Аналіз структури та динаміки собівартості продукції підприємства
13, 37, 61, 85, 100	Аналіз факторів, що впливають на собівартість продукції підприємства
14, 38, 62, 86	Аналіз ціноутворення на окремі види продукції підприємства
15, 39, 63, 87	Аналіз методів ціноутворення на продукцію підприємства
16, 40, 64, 88	Аналіз системи ціноутворення на підприємстві
17, 41, 65, 89	Аналіз підходів щодо формування ціни на продукцію підприємства
18, 42, 66, 90	Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства
19, 43, 67, 91	Аналіз прибутку підприємства

20, 44, 68, 92	Аналіз формування прибутку на окремі види продукції
21, 45, 69, 93	Аналіз прибутку та рентабельності
22, 46, 70, 94	Аналіз та оцінка рівня рентабельності підприємства
23, 47, 71, 95	Оцінка показників рентабельності
24, 48, 72, 96	Оцінка рентабельності діяльності підприємства

Номер варіанту повинен відповідати двом останнім цифрам залікової книжки студента.

Додаток Б
КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА
Для студентів заочної форми навчання з дисципліни “Економічний аналіз”
ВАРІАНТ №1

Теоретическая часть

1 Предмет, об’єкт та завдання економічного аналізу. Основні категорії економічного аналізу.

2 Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

Практическая часть

Задача 1-1

Проанализировать влияние на объем продукции следующих факторов:

- числа рабочих;
- числа рабочих дней в году;
- продолжительности рабочего дня;
- среднечасовой производительности 1 рабочего.

Для анализа использовать: 1) метод полных цепных подстановок и

2) метод относительных разниц

Показатели	П	Ф
	лан	акт
1 Объем товарной продукции за год, тыс.грн	3000	2900
2 Среднесписочная численность рабочих, чел	200	185
3 Общее число дней отработанных всеми рабочими, тыс.человеко-дней	44	40,88
4 Общее число часов, отработанных всеми рабочими, тыс.человеко-часов	332,2	310,7

Задача 2-1

Определить степень выполнения плана по ассортименту продукции 3 способами. Сделать вывод.

Вид продукции	План, тыс.. грн	Факт тыс.. грн
А	200	250
Б	150	130
В	550	600
Г	300	200
Д	400	410
Ж	180	160
З	205	190
И	--	100
К	--	100

«З» - новый вид продукции вместо устаревших «И», «К»

Задача 3-1

Определить уровень ритмичности работы предприятия в разрезе цехов, рассчитав коэффициенты ритмичности, аритмичности и объем недоданной продукции. Сделать вывод.

Месяц	Объем выпускаемой продукции, т.грн							
	Цех 1		Цех 2		Цех 3		Цех 4	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
январь	1000	900	600	750	900	800	700	600
февраль	900	1000	700	680	1000	900	800	500
март	950	1050	800	805	1000	1100	900	1000

Итого за квартал.								
-------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Задача 4-1

Определить степень выполнения плана по сортности продукции 3 способами. Определить влияние на объем выпуска количества и качества продукции.

Сорт	Цена изделия, грн	Количество, шт	
		план	факт
1	20	800	1020
2	18	150	120
3	16	50	60

Дати характеристику поняттям

Вариант 1

1. Что понимается под методом ЭА?
2. Динамику объема производства за 5 лет работы предприятия характеризует график:
 - а) гистограмма;
 - б) линейный график;
 - в) сложная диаграмма;
 - г) наложенная диаграмма;
 - д) столбиковая диаграмма.
3. Дать определение ЭА как науки?
4. Каким образом анализируется динамика производства товарной продукции (привести табличную форму). Как рассчитывается темп роста?
5. Раскройте в чём суть способа наименьшего числа при анализе ассортимента? Как определить коэффициент ассортиментности? (приведите пример в табличной форме)
6. Задачи анализа качества продукции.
7. Раскройте суть показателей, характеризующих вооружённость труда промышленно-производственного персонала (рабочих).
8. Состав элементов затрат с подробным изложением каждого элемента

Додаток В

Приклад екзаменаційного білета

ДДМА

Спеціальність ЭП, М, ЭК

Семестр

Навчальна дисципліна Экономический анализ

Экзаменаційний білет № 1

1. Прием полных цепных подстановок в экономическом анализе (20 баллов)

2. Анализ динамики, структуры, движения и технического состояния основных фондов (20 баллов)

3. Задачи

Критерии экзаменационной оценки:

за набранную сумму баллов от **90** до **100** ставится оценка «отлично» (5)

за набранную сумму баллов от **75** до **89** ставится оценка «хорошо» (4)

за набранную сумму баллов от 55 до 74 ставится оценка «удовлетворительно» (3)
за набранную сумму баллов ниже, чем 55 баллов ставится оценка «неудовлетворительно» (2)

Затверджено на засіданні кафедри Економики промисловості
протокол № 4 від “ 17 ” 11 2003 р.
Зав. Кафедрою В.С. Рыжиков Экзаменатор Е.А.Подгора
(підпис) (прізвище, ініціали) (підпис) (прізвище, ініціали)

Донбасская государственная машиностроительная академия
Кафедра Экономики промышленности
Экономический анализ

Учебная дисциплина
Специальность: ЭП, М, ЭК

ЭКЗАМЕНАЦИОННЫЙ БИЛЕТ № 1

Задача1 (20 баллов)

Проанализировать влияние на объем продукции следующих факторов:

- числа рабочих;
- числа рабочих дней в году;
- продолжительности рабочего дня;
- среднечасовой производительности 1 рабочего.

Для анализа использовать: 1) метод полных цепных подстановок и
2) метод относительных разниц

Показатели	Г лан	Ф акт
1 Объем товарной продукции за год, тыс.грн	3000	2900
2 Среднесписочная численность рабочих, чел	200	185
3 Общее число дней отработанных всеми рабочими, тыс.человеко-дней	44	40,88
4 Общее число часов, отработанных всеми рабочими, тыс.человеко-часов	332,2	310,7

Задача2 (15 баллов)

Определить степень выполнения плана по ассортименту продукции 3 способами. Сделать вывод.

Вид продукции	План, тыс. грн	Факт тыс. грн
А	200	250
Б	150	130
В	550	600
Г	300	200
Д	400	410
Ж	180	160
З	205	190
И	--	100
К	--	100

«З» - новый вид продукции вместо устаревших «И», «К»

Задача3 (25 баллов)

Проанализировать влияние всех факторов на изменение фонда оплаты труда в отчетном периоде относительно базисного

Показатель	Базисный год	Отчетный год
1. Фонд оплаты труда, т. грн	3100	3400

